

АНТРОПОНІМИ-НОМІНАЦІЇ ГЕРОЯ ТА АНТИГЕРОЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ КІНОДИСКУРСІ

У статті розглядаються онтологічні тенденції й мотиваційне підґрунтя формування антропонімів-номінацій героя та антигероя в американському кінодискурсі. Антропоніми класифіковано за когнітивним статусом мотиватора, його раціональністю/ірраціональністю та прецедентністю.

Ключові слова: антигерой, антропонім, герой, кінодискурс, мотивація, номінація.

Котова И. А. Антропонимы-номинации героя и антигероя в американском кинодискурсе. – Статья.

В статье рассматриваются онтологические тенденции и мотивационные основания формирования антропонимов-номинаций героя и антигероя в американском кинодискурсе. Антропонимы классифицированы по параметрам когнитивного статуса мотиватора, его рациональности/иррациональности и прецедентности.

Ключевые слова: антигерой, антропоним, герой, кинодискурс, мотивация, номинация.

Kotova I. A. Anthroponyms naming heroes and antiheroes in American film discourse. – Article.

The article analyzes ontological tendencies as well as motivation for forming anthroponyms naming heroes and antiheroes in American film discourse. Anthroponyms are classified according to the parameters of the cognitive status, rationality/irrationality, and precedent/non-precedent nature of the motivator.

Key words: anthroponym, antihero, film discourse, hero, motivation, naming.

Постановка проблеми. Питома вага продукту США в глобальному культурному просторі постійно зростає [25, с. 36–37]. При цьому особливе місце в американському кінематографі посідають кінострічки, сюжет яких розгортається навколо фігури (супер)героя та його взаємодії з персонажем-зловідом (у нашому випадку – антигероєм). В образах героя й антигероя, крім цього, втілюються певні культурні цінності [22, с. 16–17].

Кінофільм можна розглядати як особливий тип художнього тексту, створений колективним автором [15, с. 32]. Оскільки в художньому творі імена персонажів є одним із засобів створення художнього образу та використовуються для вказівки на соціальний статус, національний колорит, риси характеру, рід професійної діяльності [8, с. 16], образи героя й антигероя в американському кінематографі доцільно розглянути в аспекті дослідження антропонімів-номінацій відповідних персонажів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з мовною номінацією явищ об'єктивної дійсності, лежать у колі інтересів сучасної лінгвістичної науки [1; 14; 19]. При цьому серед ономазіологічних досліджень особливе місце посідають питання ономастики, що фокусуються на вивченні різних лінгвістичних аспектів, пов'язаних із власними назвами (далі – ВН), зокрема й антропонімами [6; 18], а також питання літературної ономастики [2; 11; 16].

Специфіка відношень у змісті ВН як мовних одиниць (денотативних, сигніфікативних і структурних) визначає їх мовну й мовленнєву специфіку, завдяки якій такі одиниці виокремлюються в особливу підсистему в межах загальної лексико-семантичної системи мови [3, с. 26–27]. ВН використовуються для конкретного називання окремих предметів об'єктивної дійсності, унаслідок цього маючи певні особливості в значенні, граматичному оформленні та функціонуванні. Якщо

загальні назви є мовними знаками на позначення поняття про певний клас предметів, що називають один чи декілька предметів із цього класу, то ВН використовуються для номінації конкретного предмета та співвідносять його з класом однотипних або споріднених предметів. Для ВН основною функцією є називання конкретного предмета, а поняття співвіднесеність такого предмета є другорядною [3, с. 27].

Природу мовної одиниці детермінує складна й динамічна сукупність гетерогенних факторів, серед яких розрізняються екстралінгвістичні, концептуальні та власне мовні [13, с. 39]. Антропонім, тобто власна назва, що використовується для номінації людей, є згорнутим національно-культурним текстом, а реконструкція внутрішньої форми антропоніму дає змогу декодувати структурно-семантичну єдність такого тексту, що репрезентує певний «пакет знань» про модель, за якою номінований індивід інтегрується в соціум. Тобто антропонім є цілісним номінативно-комунікативним утворенням у широкому контексті культури [4, с. 10]. В антропонімі, з одного боку, існує зв'язок із когнітивною сферою того, хто номінує, оскільки у ВН реалізується його соціальний досвід, а з іншого – зв'язок із пізнавальними можливостями інтерпретатора, який використовує власні знання, щоб декодувати імплікований зміст антропоніма; таке спостереження є справедливим і для історично-культурного контексту, і для художньої літератури [2, с. 17].

Розвиток когнітивної парадигми в лінгвістичній науці зумовив інтерес дослідників до когнітивних операцій, унаслідок яких формується ономазіологічна структура мотиваційних відношень між свідомістю людини та мовним знаком, у якому фіксуються результати когнітивної діяльності [1; 10; 14]. Поняття ономазіологічної структури слова співвідноситься з уявленнями

про певну когнітивну структуру знання, зв'язки в ній можна інтерпретувати як аналогічні зв'язкам в ономазіологічній структурі похідного слова. При цьому важливо враховувати, що оскільки структура знання формує поєднання концептів, то зміст похідного слова безпосередньо пов'язується з тим, які саме концепти слугували основою для його формування та були об'єктивовані за допомогою певного знаку [7, с. 322]. Таким чином, будь-який антропонім є лінгвістичною одиницею, яка зберігає у своїй семантичній пам'яті цінний культурологічний матеріал, а також слугує певним «соціальним геном», тобто специфічно закодованою інформаційною структурою, яка надає матеріальне вираження концентрованому згустку суспільних відносин, з яких складається соціум на певному етапі свого розвитку, у тому вигляді, у якому вони зафіксовані у свідомості індивідів [5, с. 118].

Для дослідження когнітивних підвалин формування антропонімів-номінацій героїв та антигероїв в американському кінодискурсі доцільно звернутись до поняття мотивації [1; 14]. Мотивацію О.О. Селіванова розглядає як «наскрізну лінгвопсихоментальну операцію формування ономазіологічної структури номінативної одиниці, що ґрунтується на виборі мотиватора (-ів) з мотивуючої бази структури знань про означуване в складній системі зв'язків різноманітних пізнавальних функцій етносвідомості» [14, с. 68]. Вмотивованими є як загальні, так і власні назви, оскільки вони формуються під впливом соціального й історичного контексту, світогляду, ідеології та суспільних відносин [17, с. 242]. Сукупність фактів, якими вмотивовані ВН, є ономастичною універсалією, для антропонімів такими факторами мотивації є фізичні, психічні, моральні, інтелектуальні характеристики, походження людини тощо [17, с. 245].

ВН можуть використовуватись у первинній і вторинній функціях. Первинна функція співвідносить об'єкт, що номінується, з відповідним знаком у мові. Вторинна функція полягає у використанні ВН як засобу опису іншого об'єкта чи поняття [12, с. 175].

Методом дослідження обрано когнітивно-ономазіологічний аналіз [14]. За когнітивним статусом мотиватора диференціюються такі типи мотивації: 1) пропозиціональна (подібна за своїм механізмом до метонімії); 2) асоціативно-термінальна (метафорична); 3) модусна (вибір мотиватора детермінується його оцінкою); 4) концептуально-інтеграційна (сумарна композиція назв двох предметів чи понять); 5) змішаний тип (використання в ономазіологічній структурі мотиваторів різного статусу) [14].

Специфіка досліджуваних одиниць, які становлять окремий лексичний клас, і їх середовище функціонування зумовлюють метонімічний

та асоціативний типи їх мотивації. Водночас пропозиціональний та асоціативно-термінальний типи не є релевантними. Це пояснюється необхідністю, по-перше, підкреслити художньо-образну функцію досліджуваних мовних одиниць, а по-друге, адаптувати універсальну для всіх номінацій класифікацію до особливостей антропонімічної номінації в кінодискурсі як різновиді художнього дискурсу. За параметром раціональності/ірраціональності виділяються раціональна й міфологемна мотивація (тобто така, що характеризується апеляцією до ірраціональної інформації, усталених, проте фіктивних уявлень етнокультурної спільноти). Третім параметром класифікації мотиваційних відношень є прецедентність мотиваторів (відомість для представників етнокультури змісту та позначень відповідних мотиваторів) [14].

Метою статті є визначення мотиваційного підґрунтя антропонімів-номінацій героя та антигероя в американському кінодискурсі. Для її досягнення необхідно виконати такі завдання: 1) дослідити онтологічні тенденції у формуванні власних назв для номінації героїв та антигероїв у кінодискурсі; 2) встановити когнітивні підвалини формування відповідних номінацій; 3) класифікувати досліджувані антропоніми за параметрами мотиваційних відношень.

Матеріалом дослідження слугували 37 антропонімів-номінацій героїв та антигероїв зі скриптів кінострічок, що відображають сучасну американську кіногероїку: «Batman», «The Dark Knight», «The Avengers», «Spider-Man», «Spider-Man 2», «Superman», «Superman II», «The Matrix», «Star Wars: Episode 5 – The Empire Strikes Back», «Star Wars: Episode 1 – The Phantom Menace».

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки середовищем функціонування досліджуваних антропонімів є тип художнього дискурсу, вважаємо, що ці мовні одиниці використовуються у вторинній функції для створення художнього образу, у якому актуалізуються ознаки концептів ГЕРОЙ та АНТИГЕРОЙ.

Першою виявленою тенденцією є подвійна номінація більшості героїв (*Batman / Bruce Wayne*, *Spider-Man / Peter Parker*, *Captain America / Steve Rogers*, *Black Widow / Natasha Romanoff*, *Hulk / Bruce Banner*, *Iron Man / Tony Stark*, *Hawkeye / Clint Barton*, *Superman / Clark Kent*, *Neo / Thomas Anderson*) та антигероїв (*Joker / Jack Napier*, *Two-Face / Harvey Dent*, *Green Goblin / Norman Osborn*, *Doctor Octopus / Otto Octavius*, *Darth Vader / Anakin Skywalker* (після свого перетворення на антигероя колишній герой отримав нове ім'я), *Darth Sidious / Senator (Emperor) Palpatine*). Одиначні номінації використано лише для таких героїв, як *Luke Skywalker*, *Anakin Skywalker* (до перетворення на антигероя), *Thor*, та антигероїв

Loki, General Zod, Lex Luthor, Agent Smith. Ця тенденція вказує на дуальність образів героя й антигероя, яка коріниться в колективному підсвідомому та пов'язується з архетипом Персони (Маски), яка є особистою системою адаптації та механізмом взаємодії з навколишнім світом [20, с. 261]. Соціум нав'язує суспільним діячам певний поведінковий стиль, якого вони намагаються дотримуватись, оскільки успішне виконання такої ролі завжди винагороджується [20, с. 261]. Герой та антигерой також є суспільними діячами, оскільки їх дії в межах відповідних сюжетів безпосередньо впливають на життя інших. Саме взаємодія між особистістю й відповідною персоною, роллю, що виконується героєм та антигероєм, розкривається через використання подвійної номінації.

Інша тенденція полягає в тому, що антропоніми, за допомогою яких герої та антигерої номінуються в повсякденній іпостасі, є комбінацією досить поширених імен і прізвищ. Наприклад, імена *Peter (Spider-Man)*, *Steve/Steven (Captain America)*, *Tony/Anthony (Iron Man)*, *Bruce (Batman, Hulk)*, *Thomas (Neo)*, *Jack (Joker)* належать до 100 найпоширеніших чоловічих імен США за останнє століття [26]. Також прізвища *Parker (Spider-Man)*, *Rogers (Captain America)*, *Stark (Iron Man)*, *Barton (Hawkeye)*, *Kent (Superman)*, *Anderson (Neo)*, *Osborn (Green Goblin)*, у варіанті написання *Osborne* належать до 1 000 найпоширеніших у США [27]. У межах номінації одного персонажа імена, поширені серед представників американської лінгвокультури, суміщаються з промовистими іменами в межах однієї сюжетної лінії, розмежовуючи звичайне життя персонажа та його діяльність як героя чи антигероя.

У наведеному далі прикладі з кінострічки «*Superman II*» подруга Супермена Лоїс Лейн захоплюється ним як героєм, а до його альтер-его Кларка Кента, з яким працює разом, ставиться дружньо, проте дещо зверхньо. Незважаючи на всі його чесноти, він занадто пересічний, особливо на контрасті з вражаючим Суперменом. Для Лоїс ім'я *Clark Kent* символізує ординарність і незграбність, саме тому вона вважає, що Суперменові важко удавати таку людину: *LOIS: It must be tough, having to be Clark Kent. – SUPERMAN: Oh no. (very honestly) I really like it sometimes* [29].

Наступні спостереження пов'язані з мотивацією утворення антропонімів-номінацій відповідних персонажів у їх іпостасі героїв чи антигероїв у межах розвитку сюжетної лінії.

За першим параметром у межах використання нами класифікації досліджувані антропоніми відносимо до таких категорій, як метонімічно вмотивовані, асоціативно вмотивовані, модусно вмотивовані, концептуально-інтеграційні та антропоніми змішаного типу.

До метонімічно вмотивованих антропонімів відносимо героїв *Captain America, Hulk, Iron Man* та антигероїв *General Zod, Lex Luthor, Joker, Agent Smith*. Метонімічне перенесення здійснюється в межах таких моделей: **характеристика – герой/антигерой із такою характеристикою** (герої *Iron Man, Hulk*); **вид/рід діяльності – герой/антигерой, що її виконує** (антигерої *General Zod, Joker, Agent Smith, Lex Luthor*); **країна – герой/антигерой, що походить із такої країни** (герой *Captain America*). Наприклад, у двоскладному антропонімі *General Zod*, обраному для номінації відповідного антигероя, перша частина є військовим званням, що вказує на рід діяльності персонажа. Друга частина, імовірно, походить від назви літери *zed* в англійській мові та пов'язується етимологічно через фран. *zede* та лат. і грец. *zeta* з назвою літери *zayin* в івриті, що буквально перекладається як «зброя», оскільки діалектними варіантами назви літери є *izzard, ezod, uzzard* та *zod* [24]. Зброя є ще однією вказівкою на військову діяльність антигероя та на його схильність до насильства. Означені в номінації характеристики далі розкриваються в дискурсі. У наступному прикладі голос Генерала описано з використанням прикметника *commanding*, а наявність таких лексичних одиниць, як *ruler* та *order*, у його зверненні до людей планети Земля експліцитно виражає намір установити військову диктатуру: *Zod strikes a pose -- arms akimbo, his cruel face impassive, his voice loud and commanding. ZOD: I am General Zod. Your ruler (the muttering breaks out again; he raises his voice, stilling it). Yes, today we begin a NEW ORDER!* [29].

Серед асоціативно вмотивованих антропонімів виділяємо **номінації з наявністю власне метафоричного переносу** (герої *Black Widow, Hawkeye*, антигерой *Two-Face*) та **алюзійні** (герой *Thor* та антигерой *Loki*). Герой *Hawkeye* є влучним стрільцем, і хоча відповідна номінація вказує саме на цю його характеристику, наявне метафоричне перенесення, хоча й усталене, оскільки зміст відповідної характеристики розкривається через порівняння героя з птахом, який відомий чудовим зором. У наступному прикладі зі стрічки «*The Avengers*» означена у відповідному антропонімі характеристика розкривається через алюзію до твору Р. Толкіна «Володар кілець», коли героя жартома називають *Legolas* – таке ім'я носив ельф, який чудово стріляв із лука: *HAWKEYE: Wanna give me a lift? – IRON MAN: Right. Better clench up, LEGOLAS* [30].

До класу алюзійних асоціативно вмотивованих номінацій відносимо антропоніми, запозичені з інших творів міфології. Вторинна номінація з використанням таких імен залучає фонові знання реципієнта інформації, актуалізуючи відповідні характеристики зображуваних героїв. До

таких фонових знань належить інформація про основних персонажів германо-скандинавської міфології – богів Тора й Локі. У цих міфах Тор є героїчним бійцем, який захищає богів і людей від чудовиськ, а Локі – «негативним варіантом культурного героя», міфологічним хитруном [9, с. 289]. Уже завдяки використанню відповідних номінацій глядач кінофільму «The Avengers» знає, що *Thor* є номінацією для героя, а *Loki* – для його антипода, тобто антигероя.

У класі модусно вмотивованих антропонімів вибір мотиватора визначається його оцінним компонентом. До них також належать мовні одиниці, утворені завдяки векторам орієнтаційної метафори й архетипам колективного підсвідомого [14], наприклад такі номінації героїв, як *Superman* і *Neo*. Ім'я героя кінострічки «The Matrix» *Neo* походить від грецького *neo-*, *neos* зі значенням «new, young, youthful; fresh, strange; lately, just now» [24] та співвідноситься з одним із векторів часової орієнтації «старе/нове», «минуле/майбутнє». За сюжетом Нео – герой, на якого тривалий час чекали борці за свободу людства від влади машин. Він несе із собою зміни, майбутнє, і хоча йому нелегко із цим примиритися, з моменту знайомства з лідером Опору людства Морфеусом його старе життя уже в минулому. Така часова орієнтація між минулим та майбутнім неодноразово підкреслюється в сценарії за допомогою відповідних лексичних (*before*) і граматичних засобів (*are coming*), наприклад: *NEO: Why do my eyes hurt? – MORPHEUS: You've never used them before. (Morpheus takes his sunglasses off and puts them on Neo. Neo lays back.) MORPHEUS: Rest, Neo. The answers are coming* [31].

До класу концептуально-інтеграційних антропонімів відносимо номінації, утворені поєднанням мовних одиниць на позначення різних понять або об'єктів з утворенням нового поняття. Такими антропонімами є номінації *Batman* та *Spider-Man*, у характеристиках яких поєднуються риси, властиві людині (*man*), і риси представників тваринного світу (*bat, spider*).

Антропонімами змішаного типу є номінації, у яких поєднано мотиватори з різним когнітивним статусом, зокрема такі:

1) модусно й асоціативно вмотивовані (герой *Luke Skywalker*, герой і згодом антигерой *Anakin Skywalker* – імена *Luke* та *Anakin* є алюзіями до християнської міфології, а прізвище *Skywalker* активує просторові орієнтаційні метафори);

2) метонімічно й асоціативно вмотивовані (антигерой *Green Goblin* та *Doctor Octopus*, у яких поєднано метонімічну модель «характеристика – герой/антигерой із такою характеристикою» (*Green, Doctor/scientist*) з асоціативною мотивацією (*Goblin, Octopus*);

3) метонімічно й модусно вмотивовані (антигерой *Darth Vader* та *Darth Sidious*, у номіна-

ції яких метонімічна модель «характеристика – герой/антигерой із такою характеристикою» (*Vader/father* та *Sidious/insidious*) поєднується з модусною (*Darth/dark*) мотивацією, що залучає темряву як архетипний образ).

За таким параметром класифікації типів мотивації, як раціональність/іраціональність мотивації, розрізняємо міфологемно вмотивовані антропоніми (герой *Batman*, *Luke Skywalker*, *Anakin Skywalker*, *Thor*, *Spider-Man*, антигерой *Loki*, *Green Goblin*, *Doctor Octopus*, *Darth Vader*, *Darth Sidious*) та раціонально вмотивовані антропоніми (герой *Black Widow*, *Hawkeye*, *Captain America*, *Hulk*, *Neo*, *Iron Man*, антигерой *General Zod*, *Lex Luthor*, *Joker*, *Two-Face*, *Agent Smith*).

Механізм міфологемної мотивації може проілюструвати відображене в портретуванні героя Бетмена уявлення про зв'язок летючої миші з надприродними й потойбічними силами. У наступному прикладі Бетмен вступає в бійку з грабіжником, який щойно здійснив збройний напад. Опис вигляду героя та реакція його супротивника говорять про потойбічний і загрозливий вигляд першого (*undead, black spectre*) та переляк останнього (*nightmarish, panic, frantically, wildly*): <...> and NICK sees THE HUMAN BAT, BACK ON ITS FEET, NIGHTMARISH, UNDEAD, MOVING SLOWLY AND INEVITABLY CLOSER. Panic. Stolen money flutters out of Nick's hands. He SCUTTLES FRANTICALLY across the roof. The BLACK SPECTRE is blocking his path to the fire escape. Trapped like a rat, Nick FIRES WILDLY [28].

Раціональну мотивацію можна проілюструвати на прикладі антигероя *Agent Smith* із кінострічки «The Matrix». Агент Сміт є однією з безлічі програм, що підтримують порядок у віртуальному світі Матриці. Його підпорядкованість загальній системі та наявність певної функції відображаються в номінації *Agent*, а той факт, що він є одним із багатьох, підкреслюється за допомогою використання найпоширенішого в США прізвища *Smith* [23]. У цьому разі номінація ґрунтується на раціональних знаннях про навколишній світ.

Останнім параметром класифікації типів мотивації є її прецедентність. Мотивація більшості досліджуваних номінацій ґрунтується на досить прозорих (прецедентних) підвалинах, які нескладно виокремити. Винятками є такі компоненти імен героїв та антигероїв: *Anakin*, *Zod*, *Luthor*, *Darth* та *Vader*. Наприклад, прізвище *Luthor*, імовірно, є варіантом прізвища *Luther* германського походження та складається з елементів *liut* (“people”) та *heri* (“army”) [21]. Таким чином, у номінації відображено референцію до військової діяльності, проте така мотивація не є очевидною для носіїв лінгвокультури.

Висновки. У межах проведеного дослідження встановлено, що герої та антигерой в амери-

канському кінодискурсі в більшості випадків мають подвійну номінацію, завдяки якій розмежовуються повсякденне життя персонажів і їх героїчна/антигероїчна іпостасі. Ординарність їх «звичайних» образів підкреслюється використанням поширених у США імен і прізвищ. Дослідження мотиваційного підґрунтя відповідних антропонімів дало змогу визначити, що за параметром когнітивного статусу мотиватора метонімічно вмотивованими є номінації героїв *Captain America*, *Hulk*, *Iron Man* та антигероїв *General Zod*, *Lex Luthor*, *Joker*, *Agent Smith*. Метонімічне перенесення здійснюється в межах таких моделей: «характеристика – герой/антигерой із такою характеристикою»; «вид/рід діяльності – герой/антигерой, що її виконує»; «країна – герой/антигерой, що походить із такої країни».

Серед асоціативно вмотивованих антропонімів розрізняємо номінації з метафоричним переносом (герої *Black Widow*, *Hawkeye*, антигерой *Two-Face*) та алюзійні (герой *Thor* та антигерой *Loki*). До модусно вмотивованих антропонімів відносимо номінації героїв *Superman* та *Neo*, до концептуально-інтеграційних – номінації героїв

Batman і *Spider-Man*. До антропонімів змішаного типу відносимо модусно й асоціативно вмотивовані номінації (герой *Luke Skywalker*, герой та згодом антигерой *Anakin Skywalker*), метонімічно та асоціативно вмотивовані (антигерой *Green Goblin*, *Doctor Octopus*), метонімічно й модусно вмотивовані (антигерой *Darth Vader* та *Darth Sidious*).

За параметром раціональності розрізняємо міфологемно вмотивовані антропоніми (герої *Batman*, *Luke Skywalker*, *Anakin Skywalker*, *Thor*, *Spider-Man*, антигерой *Loki*, *Green Goblin*, *Doctor Octopus*, *Darth Vader*, *Darth Sidious*) та раціонально вмотивовані антропоніми (герої *Black Widow*, *Hawkeye*, *Captain America*, *Hulk*, *Neo*, *Iron Man*, антигерой *General Zod*, *Lex Luthor*, *Joker*, *Two-Face*, *Agent Smith*). За параметром прецедентності більшість номінацій героїв та антигероїв в американському кінодискурсі є прецедентно вмотивованими.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні когнітивно-мотиваційного підґрунтя формування антропонімів в інших типах художнього дискурсу.

Література

1. Аладько Д.О. Мотиваційні моделі номінацій предметів матеріальної культури в англійській та українській мовах / Д.О. Аладько // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». – 2014. – № 10. – Т. 2. – С. 86–88.
2. Бока О.В. Власні імена як компресовані тексти-носії когнітивної інформації (на матеріалі казки Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і Орден Фенікса») / О.В. Бока // Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія». – 2008. – № 1. – С. 15–19.
3. Бондалетов В.Д. Русская ономастика : [учеб. пособие] / В.Д. Бондалетов. – М. : Просвещение, 1983. – 224 с.
4. Гнаповская Л.В. Лингвокогнитивные и лингвокультурологические характеристики английских антропонимов германского происхождения : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Л.В. Гнаповская ; Киевский гос. лингвист. ун-т. – К., 1999. – 206 с.
5. Гнаповская Л.В. Личное имя: новый ракурс исследования / Л.В. Гнаповская // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія «Філологія». – 1999. – Т. 2. – № 1. – С. 116–127. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/6050>.
6. Гнаповська Л.В. Текст імені в тексті культури: антропонімічні етюди / Л.В. Гнаповська // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія. Педагогіка. Психологія». – 2011. – Вип. 22. – С. 10–19.
7. Кубрякова Е.С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке. Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
8. Левина Э.М. Ономастическое пространство в художественной речи : [учеб. пособие] / Э.М. Левина. – Белгород : Изд-во БелГУ, 2003. – 88 с.
9. Мифы народов мира : [энциклопедия] : в 2 т. / гл. ред. С.А. Токарев. – М. : Советская энциклопедия, 1980– . – Т. 1 : А – К. – 1980. – 672 с.
10. Молчанова О.Т. Проприальная номинация в свете когнитивизма / О.Т. Молчанова // Вопросы ономастики. – 2006. – № 3. – С. 7–18.
11. Петренко О.Д. Ономастика дитячих творів Роалда Дала : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.Д. Петренко ; Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – О., 2006. – 19 с.
12. Ревзина О.Г. Собственные имена в поэтическом диалекте М. Цветаевой / О.Г. Ревзина // Поэтика и стилистика (1988–1990) / отв. ред. В.П. Григорьев. – М. : Наука, 1991. – С. 172–192. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://danefae.org/lib/ogrevzina/sobst.htm>.
13. Рузин И.Г. Возможности и пределы концептуального объяснения языковых фактов / И.Г. Рузин // Вопросы языкознания. – 1996. – № 5. – С. 39–50.
14. Селиванова Е.А. Номинация и когниция: новая типология мотивации языковых единиц / Е.А. Селиванова // Когниция, коммуникация, дискурс. – 2011. – № 3. – С. 64–85. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no3-2011/selivanova-e-a>.
15. Слышкин Г.Г. Книготекст (опыт лингвокультурологического анализа) / Г.Г. Слышкин, М.А. Ефремова. – М. : Водолей Publishers, 2004. – 153 с.

16. Співак С.М. Власна назва в композиційно-смісловій структурі віршованих текстів американської поезії: комунікативно-когнітивний підхід : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / С.М. Співак ; Київський нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2004. – 19 с.
17. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного / А.В. Суперанская. – М. : Наука, 1973. – 367 с.
18. Фролова О.Е. Антропоним в жестко структурированном тексте / О.Е. Фролова // Вопросы ономастики. – 2005. – № 2. – С. 36–44.
19. Швачко С.А. Экстериоризация когнитивного опыта (на материале номинаций природных явлений) / С.А. Швачко, И.К. Кобякова // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 82. – Т. 2. – С. 238–240.
20. Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов / К.Г. Юнг ; пер. с англ. В.В. Науманова. – К. : Гос. библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.
21. Dictionary of American Family Names / ed. by P. Hanks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195081374.001.0001/acref-9780195081374>.
22. Fingerioth D. Superman on the Couch: What Superheroes Really Tell Us about Ourselves and Our Society / D. Fingerioth. – New York ; London : Continuum, 2004. – 192 p.
23. Most Common Surnames in the United States 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surnames.behindthename.com/top/lists/united-states/1990>.
24. Online Etymology Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.etymonline.com/>.
25. Ritzer G. Assessing McDonaldization, Americanization and Globalization / G. Ritzer, T. Stillman // Global America?: The Cultural Consequences of Globalization / [ed. by U. Beck, N. Sznaider, & R. Winter]. – Liverpool : Liverpool University Press, 2003. – P. 30–48.
26. Top Names Over the Last 100 Years // Official Social Security Website (Social Security Administration, USA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ssa.gov/oact/babynames/decades/century.html>.
27. What is the most common last name in the United States? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://names.mongabay.com/data/1000.html>.

Джерела ілюстративного матеріалу

28. Batman : [script] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sfy.ru/?script=batman_production.
29. Superman II : [script] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://scifiscripts.com/scripts/superman_II_shoot.txt.
30. The Avengers : [script] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imsdb.com/scripts/Avengers,-The-%282012%29.html>.
31. The Matrix : [script] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imsdb.com/scripts/Matrix,-The.html>.